

# I. E.H. Jozef Bossu: uit liefde voor Vlaanderen

Leo Loosveld pr.

Jozef Bossu werd geboren te Sint-Andries in 1925, dit is vijf jaar na E.H. Cyriel Moeyaert, ook afkomstig uit dezelfde gemeente, thans eeuweling en beiden grote Vlamingen. Ze waren van eenvoudige afkomst. In die jaren was dé taal te Brugge nog steeds het Frans. Jozef was oud-leerling van het Sint-Lodewijkscollege, retorica 1944. De titularis was toen E.H. André Carpentier.

Jozef werd na zijn priesterwijding in 1950 dadelijk benoemd in het college te Komen. Wie was ooit als Bruggeling in Komen geweest? De schok kon niet groter zijn: vooreerst de afstand en vervolgens de geestesgesteldheid: Vlaamse priesters in Komen, toen nog het bisdom Brugge. Later zou het nog worden: Komen-Vlaams! Lang is hij daar niet geweest, het werd Waregem. Wie was ooit als Bruggeling in Waregem geweest? Kon het nog verder? Het werd het V.T.I., omdat hij handig was. Na vijf jaar volgden dan de onderpastorieën. Eerst Egem. Stel u voor: onderpastoor zijn t'Egem! Dan Moen. Stel u voor: onderpastoor te zijn in Moen! Trouwens, waar ligt Moen? Dan volgde Zwevegem. Nu werd het stilaan tijd om pastoor te worden: leraar, onderpastoor, pastoor: de klassieke loopbaan van een priester. En waarheen leidden zijn wegen? Naar Oeselgem!



Oeselgem. Prent uit de collectie Bossu (CB 2007/298).

Wie weet dat te situeren? G. Mercator, die plaatst Moen en Oeselgem op zijn kaart van Vlaanderen (1540). Jozef Bossu bracht daar dertien jaar door: 1977-1990. Zijn boek *Vlaanderen in oude kaarten* werd gepubliceerd in 1982.

Hij werd dus vele malen “verplaatst”, “verkast” of om het met een oud-Vlaams woord te zeggen “vertiekeld”, een woord dat van het Latijnse *diverticulum* komt, wat zijstraat betekent. Kan het nog symbolischer? Jozef had dus tot nu toe veel tijd gehad en dat kwam hem goed van pas om zijn levenswerk *Vlaanderen in oude kaarten* op te stellen en uit te geven. Hij kende zeer goed het zuiden en het oosten van het bisdom, waar hij benoemd geweest was, minder de Westhoek en het midden en dat gaf hij ook graag toe.

In 1990, hij was toen 65 jaar, begon de voornaamste periode uit zijn leven: hulparchivaris van het bisdom worden. Echter, hij arriveerde daar bij archivaris E.H. Georges Houwen, van hetzelfde geboortjaar '25, een Bruggeling, wonend te Sint-Andries en classicus. De samenwerking zou nooit gesmeerd verlopen en dit zou duren tot het jaar 2000, toen er een nieuwe archivaris aantrad.

Jozef stond sinds jaar en dag in bewondering voor het oude Vlaanderen en de vele kaarten waarin dit verheerlijkt werd. “Verheerlijkt Vlaanderen” is een terechte titel. Cartografie was zijn specialiteit. In het bisschoppelijk archief had hij mappen met kaarten en affiches zonder tal, alles chronologisch en plaatselijk geordend. Tot in de details wist hij de grenzen van de landen liggen. Je moest wel goed op de hoogte zijn om met hem te redetwisten. Wat hem bijzonder boeide was de scheiding van de Nederlanden in de 2<sup>de</sup> helft van de 16<sup>de</sup> eeuw, onder koning Filips II van Spanje. Die vond hij een onbekwaam regeerder. Hij kon eindeloos over deze pijnlijke scheiding praten. Ook koning Lodewijk XIV droeg hij geen groot hart toe omdat hij almaar “knabbelde”, zei Jozef, aan de zuidgrens van Vlaanderen.

Het woord Vlaanderen is nu al dikwijls gevallen. Vanwaar kwam dan die vlaamsgezindheid van vele jonge priesters in de eerste helft van de 20<sup>ste</sup> eeuw? Wellicht zijn er een drietal redenen. Onder degenen die toen gezag hadden in de Vlaamse Kerk waren heel wat gewezen aalmoezeniers en brancardiers van de Eerste Wereldoorlog. Naar hen zagen de jongeren op en naar hen werd geluisterd in de succesvolle IJzerbedevaarten. Was er een mooier ideaal dan “Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus”? Of met andere woorden “Vlaams en vroom”? Ten tweede was de figuur van E.H. Cyriel Verschaeve nooit veraf. En op de derde plaats kwam de bevrijding van België in 1944, met haar scherpe kantjes. De generatie van 1925 was toen 20 jaar en vol idealisme. In Vlaanderen Vlaams!

In het katholiek middelbaar onderwijs klonk dit ook door, evenals in de katholieke jeugdbeweging. Denken we aan kanunnik Karel Dubois, 'invalid' van de Eerste Wereldoorlog. In die middens liep men niet hoog op met België. Mr. Bossu is heel zijn leven overtuigd geweest van de juistheid van deze geestesrichting.

Maar nog op een ander vlak was hij non-conformist. Namelijk op kerkelijk gebied, inzake rubrieken en voorschriften van de pré-conciliaire Kerk die tot op onze dagen volgens hem al te lang in voege bleven. Hij kon erom lachen, want lachen deed hij graag, maar als hij ondervond dat hij geen gelijk kreeg kwam een sarcastische toon naar boven. Ja, discussiëren met hem was niet gemakkelijk. En toch kon hij als geschiedkundige veel relativeren. Wie in de geschiedenis fouten gemaakt had moest niet helemaal in de vergeetput terecht komen. In elk geval, het kerkelijk establishment was niet aan hem besteed, het Belgische evenmin.

Na een taak van 27 jaar hulparchivaris werd hij in 2017 op het bisdom gehuldigd. Hij was toen 92 jaar. Hij die zo dikwijls "vertiekeld" geweest was en wel eens als niet-wetenschappelijk werd aangezien, kreeg een waarlijk "eervol ontslag", in het bisschopshuis zelf, in het bisschoppelijk paleis dus, want zo zal dit blijven heten, zei kanunnik Wilfried Dumon altijd. Er is veel eer aangedaan geweest aan deze "petit vicaire", Bossutje, zoals Dumon hem noemde. Een andere "petit vicaire" was Modest Van Assche, abt van Steenbrugge. Jozef had veel genegenheid voor deze abdij. Op een Vlaamse feestdag, St.-Benedictusfeest, hield hij daar een preek met als titel *Ora et Labora*, de spreuk van zowel de patroonheilige van Europa als van zijn vroeger St.-Lodewijkscollege. Over *petits vicaires* schreef A. De Bruyne een interessant boekje, terug te vinden in de Cultuurbibliotheek onder het nummer 2020/165.

Tot slot een nog heel persoonlijk beeld van mr. Bossu: in een stofjas gekleed liep hij heen en weer van het archief naar de bisschoppelijke bibliotheek die hij als geen andere kende, handig als hij was, thuis tuinier en kattenvriend. Hij had een speurneus voor alles wat oud en mooi was, Vlaams en vroom. Heel dankbaar was hij voor alle hulp die je hem bood, al was het maar om voor hem een deur te openen of te sluiten of een map open te houden om een oude landkaart uit te halen of op te bergen...

Zeeuws-Vlaanderen, Oost en West en Zuid-Vlaanderen: zou dit geen mooi land geweest zijn?

*Dat volk moet herleven. Geen ander volk. Geen nieuw volk. Dat volk.*

Pastoor Hugo Verriest, 1872.